

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Харківська державна академія культури

ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
22-24 травня 2025 року

Полтава 2025

7. Литвиненко, О. Г. Психотерапевтичні аспекти дитячої хореографії в умовах війни // *Психологія і педагогіка: методика та проблеми.* – 2023. – № 4. – С. 103–108.
8. Ярошенко, О. М. Хореографічні проекти як інструмент культурного спротиву в Україні // *Культура України.* – 2023. – Вип. 81. – С. 74–79.

Смолінська К.О.

студентка *Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

Горголь В.П.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри хореографії і танцювальних видів спорту
*Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТАНЦЮ

CONTEMPORARY

Контемпорарі, або сучасний танець, є одним з найгнучкіших і найінноваційніших напрямів сценічного мистецтва, який сформувався внаслідок тривалого пошуку нових засобів вираження. На відміну від класичного балету, де домінує чітко структурована техніка, або модерн–танцю з його виразною драматургією, контемпорарі передусім орієнтований на вільне дослідження тіла, руху, простору та взаємодії [5].

Контемпорарі бере свій початок у модерністських рухах початку ХХ століття. У цей час у Європі та США зростає незадоволення строгими нормами академічного балету. Митці починають досліджувати тіло як незалежний інструмент вираження, здатний передавати психологічні й емоційні процеси без опори на жорстку техніку чи сюжет [1].

Айседора Дункан, яка вважається однією з прародительок сучасного танцю, стверджувала, що танець повинен бути «продовженням природного

руху тіла, натхненого внутрішнім імпульсом» [2]. Її виступи відрізнялися свободою, легкістю та емоційністю, що викликало суперечки серед консервативної публіки, але стало першим кроком у формуванні нового танцювального мислення [6].

Марта Грем – ще одна ключова постать у цьому процесі – розробила свою систему, в центрі якої були техніки «стиснення і розширення» (contraction and release), що відображали внутрішній стан людини [4]. Грем не просто змінювала форму – вона створювала драматургію руху, в якій кожен жест мав глибокий зміст [2].

Справжній прорив у напрямку контемпорарі здійснив Мерс Каннінгем. Його радикальні погляди на композицію танцю змінили уявлення про взаємозв'язок між рухом, простором, часом і музикою [1]. Він стверджував, що танець може бути незалежним від музичного супроводу й що рух сам по собі має художню цінність [6]. Разом із композитором Джоном Кейджем вони започаткували принцип випадковості в хореографії, коли порядок і тривалість рухів визначався, наприклад, шляхом підкидання монети [2]. Таким чином, кожне виконання ставало унікальним, а танцівники мали проявляти уважність і гнучкість [4].

У 1970-1980-х роках контемпорарі починає відокремлюватися як самостійний жанр. З'являються освітні програми, школи, фестивалі, що спеціалізуються саме на цьому напрямі [4]. У той же час до практики танцю все активніше інтегруються контактна імпровізація (contact improvisation), анатомічна свідомість, елементи східної філософії та бойових мистецтв [6]. Контактна імпровізація, започаткована Стівом Пакстоном, базується на ідеї фізичної взаємодії між тілами, що рухаються у просторі [2]. Це не просто техніка, а філософія сприйняття руху як діалогу. Взаємна вага, тиск, дотик, центр тяжіння – все це стає основою для створення спонтанної хореографії [6].

У XXI столітті контемпорарі став глобальним явищем. Його активно практикують на всіх континентах, а вистави створюються в міждисциплінарному форматі [4]. Танцівники працюють не лише зі сценою, а

й з міським простором, музеями, галереями, в онлайн–середовищі [6]. У багатьох проєктах зникає межа між глядачем і виконавцем – відбувається залучення до спільного процесу [3].

Значну роль у розвитку контемпорарі сьогодні відіграють такі хореографи, як Хофеш Шехтер, Вільям Форсайт та Акрам Хан. Вони поєднують елементи різних культур, стилів і технік, створюючи унікальні сценічні мови [4]. Серед українських митців варто відзначити Іллю Мельника, Анну Конятенко, Ліну Ільніцьку, які просувають контемпорарі в Україні, створюють оригінальні постановки та беруть участь у міжнародних резиденціях [5].

У своїх виступах хореографи часто піднімають теми ідентичності, тіла, технологій, екології, війни, пам'яті [3]. Таким чином, контемпорарі перетворюється на форму філософського дослідження, яке здійснюється не словами, а рухами [6].

Контемпорарі сьогодні – це не лише жанр або техніка. Це простір свободи, де кожен може експериментувати, виражати себе, шукати відповіді на складні питання [2]. Його гнучкість дозволяє адаптуватися до змінного культурного ландшафту, впливати на освіту, терапію, соціальні проєкти [3].

З огляду на стрімкий розвиток технологій, можна очікувати, що контемпорарі продовжить змінюватися: з'являтимуться нові форми перформансу, доповнена реальність, взаємодія з штучним інтелектом. Проте в його основі залишатиметься головне – жива присутність людини у русі [4].

Список використаних джерел:

1. Adshead–Lansdale, J., & Layson, J. (1994). *Dance History: An Introduction*. London: Routledge.
2. Banes, S. (1987). *Terpsichore in Sneakers: Post–Modern Dance*. Wesleyan University Press.
3. Katan–Schmid, E. (2018). *Embodied Philosophy in Dance: Gaga and Ohad Naharin's Movement Research*. Palgrave.

4. Sokolova, T. V. (2018). "Контемпорарі як форма пластичного театру". *Мистецтвознавчі записки*, №33, с. 112–117.
5. Sorokina, N. M. (2016). *Сучасний танець: історія, теорія, методика*. Київ: Либідь.
6. Thomas, H. (2003). *The Body, Dance and Cultural Theory*. Palgrave Macmillan.

Стадник О.В.

студентка *Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

Горголь В.П.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри хореографії і танцювальних видів спорту
*Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Народна хореографія – це сукупність традиційних танців, що виникли в народному середовищі й передаються з покоління в покоління як частина нематеріальної культурної спадщини. Вона виступає одним із найяскравіших проявів культурної ідентичності народу, відображаючи його історичний досвід, цінності та світогляд. На відміну від професійного сценічного танцю, народна хореографія формується колективно і є органічною складовою обрядів та повсякденного життя громади протягом століть. Її вивчення дозволяє простежити шляхи розвитку культур і зрозуміти, як через танець спільнота усвідомлює та презентує себе світу. Як влучно зазначено педагогами, *«кожна нація через симфонію рухів тіла намагається передати свій дух, ідентичність та своєрідність національних традицій і обрядів»*.

Упродовж століть народні танці передавалися усно і шляхом наслідування, виконувалися в колі громади на весіллях, святах урожаю,